

2017

TR 21 TRAKYA BÖLGESİ TARIM MAKİNELERİ SEKTÖR RAPORU

İçindekiler

TABLO LİSTESİ	2
ŞEKİL LİSTESİ	2
1. TÜRKİYE TARIMINA GENEL BAKIŞ	3
2. TARIM MAKİNELERİ SEKTÖR TANIMI	5
2.1. TARIM MAKİNELERİ SEKTÖRÜNDE YER ALAN MAKİNE VE AKSAMLAR	5
2.2. MAKİNE VE TARIM MAKİNESİ	6
2.3. MEKANİZASYON GEREKSİNİMİ	7
3. TARIM MAKİNELERİ SEKTÖRÜNÜN DÜNYADAKİ DURUMU	8
4. TARIM MAKİNESİ SEKTÖRÜNÜN AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNDEKİ DURUMU	9
5. TARIM MAKİNESİ SEKTÖRÜNÜN TÜRKİYE'DEKİ DURUMU	12
6. TARIM MAKİNESİ SEKTÖRÜNÜN TRAKYA (TR21) BÖLGESİNDEKİ DURUMU	15
6.1. TRAKYA TARIM MAKİNELERİ SEKTÖRÜ ELMAS MODELİ ANALİZİ	16
6.1.1. Firma Yapısı	16
6.1.2. Rekabet ve Firma Stratejisi	17
6.1.3. Markalaşma	18
6.1.4. Kümelenme	19
6.1.5. Üniversite Özel Sektör İşbirliği	20
6.1.6. İnsan Kaynakları	21
6.1.7. Hammadde	22
6.1.8. Teknolojik Altyapı	22
6.1.9. Dış Talep	23
6.1.10. İç Talep	24
6.1.11. Mali Destekler	25

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: İşlenen arazi nitelikleri ve çiftçi sayılarının yıllara göre değişimi	3
Tablo 2: Tarım alanlarındaki işlenen ürünler ve işletme sayıları	4
Tablo 3: Çiftçi Kayıt Sitemi Verileri.....	4
Tablo 4: Ülkemiz Tarım Makineleri Önemli Ürün Kalemleri.....	7
Tablo 5: AB Ülkelerinde Üretilen Tarım Makineleri (Milyon Euro-%Artış).....	10
Tablo 6: AB Ülkelerinde Gerçekleştirilen İhracat (Milyon Euro-%Artış).....	11
Tablo 7: AB Ülkelerinde Gerçekleştirilen İthalat (Milyon Euro-%Artış).....	11
Tablo 8: Tarım Makineleri Dış Ticareti (Değer, Bin USD), 2006-2015.....	14
Tablo 9: 2002-2010 Yılları Tarıma Ayrılan Kaynaklar.....	26

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Tarım ve Ormanlık Makineleri İthalatında Başlıca Ülkeler: 2007-2008.....	8
Şekil 2: Tarım Makineleri İhracat Rakamları (ABD Doları).....	15

1. TÜRKİYE TARIMINA GENEL BAKIŞ

23,6 milyon hektarlık bir alanda yapılan tarım faaliyetlerinin toplam alanının % 83,5'lik kısmında tarla bitkileri tarımı, %13'lük kısmında meyvecilik ve %3,5'luk alanda sebzeçilik yapılmaktadır. Bu faaliyetlerin sonucunda GSMH'nın %36'sı meyvecilikten % 30'luk kısmı da sebzeçilikten oluştuğu dikkate alındığında daha kısıtlı alanlarda farklı girişimlerle daha yüksek bir gelir söz konusudur. Ülkemizde tarla tarımı ve kuru tarımın desteklemelerle ilerlediği düşünülebilir.

Rakamlar incelendiğinde son tarım sayımına göre (TS2001) Türkiye'de yaklaşık 3 milyon tarım işletmesi vardır. Çiftçi Kayıt Sistemine göre (ÇKS2013) yaklaşık 2,2 milyon tarım işletmesi olduğu bilinmektedir.

Tablo 1: İşlenen arazi nitelikleri ve çiftçi sayılarının yıllara göre değişimi

Yıllar	Parsel Sayısı	Alan (dekar)	Çiftçi sayısı	Ortalama Parsel Büyüklüğü	Ortalama İşletme Büyüklüğü
2002	15.332.976	164.960.378	2.588.666	10,8	63,7
2003	16.495.812	167.346.718	2.765.287	10,1	60,5
2004	16.607.442	167.099.180	2.745.424	10,1	60,9
2005	16.480.233	165.826.141	2.679.737	10,1	61,9
2006	16.457.203	164.930.261	2.609.723	10,0	63,2
2007	16.793.598	167.277.814	2.613.234	10,0	64,0
2008	15.876.524	157.694.645	2.380.284	9,9	66,3
2009	16.099.368	154.360.407	2.328.731	9,6	66,3
2010	16.081.001	151.027.251	2.320.209	9,4	65,1
2011	15.856.663	156.287.667	2.292.380	9,9	68,2
2012		153.449.052	2.214.537		69,3
2013		147.293.244	2.183.270		67,5

Tablo 2: Tarım alanlarındaki işlenen ürünler ve işletme sayıları

Kategori	İşletme Sayısı	Ekilen Alan (Milyon Da)
Çayır Mera	117.877	3,49
Meyveler	993.755	19,03
Nadas	188.760	6,66
Orman Emvali Ürünler	24.421	0,28
Sebzeler	218.559	1,84
Süs Bitkileri	2.081	0,02
Tarla Ürünleri	1.548.277	108,95
Yem Bitkileri	389.969	12,63
		152,88

38,2 milyon hektarlık tarım arazisinin 4 milyon hektarlık bölümü nadas alanı, 15,7 milyon hektarlık bölümü bitkisel üretim (tahıl ve diğer), 0,8 milyon hektarlık bölümünde sebze tarımı, 3,1 milyon hektarda uzun ömürlü bitkisel üretim (meyvecilik, bağcılık, zeytincilik vb), 14,6 hektarı çayır ve mera alanı olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca 21,5 milyon hektarı da arazi ve orman alanıdır.

TS2001'e göre 1000 dekardan büyük araziye sahip olan işletme sayısı 4500, 5000 dekardan büyük araziye sahip işletme sayısı yalnızca 57'dir. İşletmelerin üçte birlik kısmı 20-50 dekar arasında bir alana sahiptir. Diğer taraftan ÇKS2013'e göre 1000 dekardan büyük araziye 2424 işletme sahip iken, 5000 dekardan büyük araziye sahip işletme sayısı 61 olup yine işletmelerin üçte birlik kısmı 20-50 dekar arası alana sahiptir.

Tablo 3: Çiftçi Kayıt Sistemi Verileri

2013 ÇKS				2001 TÜİK						
İşletme Sayısı IS (Bin)	Ekilen Alan EA(Milyon Da)	IS %Dilim	EA %Dilim	İşletme Büyüklüğü (Da)	İşletme Sayısı IS (Bin)	Ekilen Alan EA(Milyon Da)	IS %Dilim	EA %Dilim	IS %Dğş	IS %Dilim Dğş
617,9	6,7	28,6%	4,4%	0-20	1.008,3	9,8	33,4%	5,3%	-38,7%	-14,3%
659,0	21,8	30,5%	14,3%	20-50	950,8	29,5	31,5%	16,0%	-30,7%	-3,0%
470,0	33,5	21,8%	21,9%	50-100	560,0	38,1	18,5%	20,7%	-16,1%	17,4%
269,4	37,3	12,5%	24,4%	100-200	327,4	43,9	10,8%	23,8%	-17,7%	15,2%
124,6	36,8	5,8%	24,1%	200-500	153,7	42,1	5,1%	22,8%	-18,9%	13,4%
18,8	16,9	0,9%	11,0%	500+	21,9	20,9	0,7%	11,3%	-14,0%	20,3%
2.159,7	152,9	1,0			3.022,1	184,3	1,0		-28,5%	0,0%

Türkiye'deki tarıma daha detaylı bakıldığında; TS2001'e göre yaklaşık 860.000 işletmede traktör mevcut iken 1,2 milyon işletme traktörü kiralama yoluyla kullanmaktadır. 1,3 milyon işletme arazisini sulayabilirken, toplamda 35 milyon dekar alan sulanabilmektedir. İşletmelerin

% 88'lik kısmı salma sulama yaparken sadece %12'lik kısmı damlama sulama yapmaktadır. İşletmelerin %85'lik kısmı kendi arazisini işlerken geri kalan kısım kiralama yöntemiyle işlenmektedir. İşletme bazında tarım arazilerinin %16,2'si 4-5 parçalı, %21,9'u 6-9 parçalı, %21,5'lik bölümü 10-15 parçalı olup arazilerin sadece %3,2'lik bölümü tek parçalıdır.

2. TARIM MAKİNELERİ SEKTÖR TANIMI

2.1. TARIM MAKİNELERİ SEKTÖRÜNDE YER ALAN MAKİNE VE AKSAMLAR

Tarım makineleri sektörü tarıma hizmet eden makinelerin ve ekipmanların üretimini, ticaretini ve tüketimini kapsayan bir sanayi sektörüdür. Sektörde üretilen tarım makinelerinin tümü ve traktörlerin tamamı tarımsal üretim faaliyetlerinde kullanılmaktadır. Bir başka adı da tarımsal mekanizasyon araçları olan bu makineler tarımsal üretimde işgücü verimliliğini artıran, maliyetleri düşüren, modern üretim teknolojilerinin kullanılmasını ve işlemlerin zamanında ve teknik ihtiyaçlara uygun şekilde yapılmasını sağlayarak ürün kalitesini ve verimini artıran, çok önemli tarımsal üretim girdileridir. Genel olarak bakıldığında sektör tarım makineleri ve traktörler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

Tarım makineleri sektörü; tarımsal üretimin tohum, gübre, su v.b. girdileri arasında yer alan ve uygulanan üretim teknolojisinin düzeyi oranında önemi artan, tarımsal mekanizasyon girdisi

için gerekli güç kaynağı, makine ve ekipmanların üretildiği bir sektördür. Traktör imalat sanayi ise tarımda büyük oranda kullanılan traktör ve ekipmanlarının üretildiği bir alt kategoridir.

Tarım makineleri sektörü ürün yelpazesi içinde tarım traktörleri, biçerdöverler, tek akslı motorlu çapalar (motokültörler), motorlu biçme makineleri, toprak işleme ve tohum yatağı hazırlama makine ve ekipmanları, ekim, dikim makine ve ekipmanları, gübreleme makineleri, bitki koruma ve sulama için araç ve donanımlar, hasat makineleri ve ekipmanları, ürün harmanlama, kurutma, savurma, temizleme, sınıflandırma, işleme için makine ve ekipmanlar; hayvansal üretim için makine ve ekipmanlar, tarla ve bahçe üretimi için diğer makine ve ekipmanları yer almaktadır.

2.2. MAKİNE VE TARIM MAKİNESİ

Makine imalat sanayi, sanayi sektörleri içinde yatırım malı üreten temel sektör olup, imalat sanayi içinde özel ve önemli bir yeri vardır. Makine ekipman ve yedek parçalarının imal edildiği, “mühendislik sanayileri” denilen alt sektörlerin tamamını kapsamaktadır. Tüm gelişmiş ülkelerde büyük önem verilen ve öncelikli sektör olarak tanımlanan bir sanayi dalıdır. Makina imalat sanayi bütün dünyada olduğu gibi ülkemizin sanayileşmesinin de itici gücüdür ve gelecekte de ülkemizin gelişiminin temel taşı olacaktır. Türk makine sanayi 1990 yılından bu yana yaklaşık % 20 oranında yıllık büyüme oranı göstermiştir. Birçok ülkede olduğu gibi, Türkiye’de de makine imalatçılarının büyük çoğunluğu küçük ve orta ölçekli işletme (KOBİ) niteliğinde olup, bu yapı değişen ekonomik koşullara ve teknolojik gelişmelere karşı daha esnek ve hızlı cevap verme imkânı sağlamaktadır.

Makine sektörünün önemli alt kollarından bir tanesi olan tarım makinesi sektörü aşağıda yer alan ürün kalemleri dikkate alındığında hem ithalat hem de ihracat anlamında önem arz etmektedir. Ülkemiz tarım makineleri alanında öne çıkan üretim kalemlerinin ihracat ve ithalat verileri incelendiğinde ülkemizdeki tarım faaliyetlerine paralel imalatların ve gereksinimlerin olduğu gözlemlenmektedir.

Tablo 4: Ülkemiz Tarım Makineleri Önemli Ürün Kalemleri

MADDE ADI
Sıvı, tozları püskürtmeye, dağıtmaya mahsus mekanik cihazlar
Tarla, bahçe tarımında, ormancılıkta kullanılan makine, cihazlar
Hasat, harman, biçme; ürünleri ayırma, temizleme makine, cihazları
Tarım, ormancılık, kümes hayvancılığına mahsus makine, cihazlar
Tütünün hazırlanması, işlenmesine mahsus makine ve cihazlar
Motokültörler
Zirai traktörler ve ormancılıkta kullanılan traktörler
Tarımda kullanılmaya mahsus römork ve yarı römorklar

2.3. MEKANİZASYON GEREKSİNİMİ

Global dünyada nüfusun giderek artması ile gıda gereksinimini karşılamak her geçen gün zorlaşmaktadır. Dünya nüfusu her yıl yaklaşık Türkiye nüfusu kadar artış göstermektedir. Bu yaklaşımla ya tarımsal üretim artacak ya da tek çözüm olarak verimliliğin artması gerekmektedir. Verim artışının yollarından bir tanesi de etkin mekanizasyon uygulamalarıdır. Bu durumda, alışlagelmiş üretim teknikleri ve bunlara ait araçların terk edilerek, çağdaş üretim teknolojilerine geçilmesi ve bunlara uygun tarım makinelerinin kullanılması genel olarak artacak gıda talebinin karşılanması için tek çözüm olarak karşımıza çıkmaktadır.

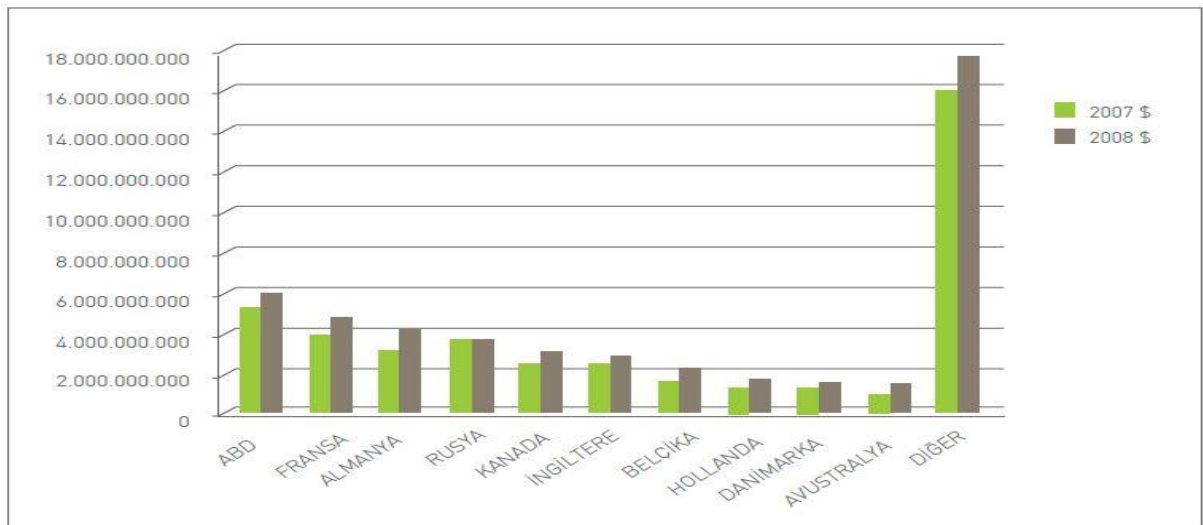

3. TARIM MAKİNELERİ SEKTÖRÜNÜN DÜNYADAKİ DURUMU

Alman Mühendislik Federasyonu'nun (VDMA) yapmış olduğu araştırmaya göre 2006 yılı için sadece traktör pazarı 50 milyar Euro'dur. Bu değer %43'ü Avrupa Birliği'ne, % 28'i Kuzey Amerika'ya, % 7'si Çin'e, %5'i Hindistan'a ve geri kalan bölümü de diğer ülkelere aittir.

Dünyada yapılan en geniş çaplı araştırmalardan bir tanesi Birleşmiş Milletler (BM) tarafından yapılmış olup bu verilere göre dünya tarım makinesi ihracatı 62,1 milyar dolar değerinde gerçekleşmiştir.

Yine VDMA'nın raporuna göre; 2007 yılında 39,4 milyar \$ olan toplam sektör ithalatı %20,6 oranında artış göstererek 2008 yılında 47,5 milyar \$ değerine ulaşmıştır. 2008 yılında sektör ithalatı %15,1 artarak 5,8 milyar \$'a yaklaşan A.B.D., dünya sıralamasında lider konumunu korumuştur. A.B.D.'yi 4,6 milyar \$ ile Fransa ve 4 milyar \$ ile Almanya izlemiştir. 2008 yılında, dünya ithalatında önemli ülkelerde yaşanan değişimler incelendiğinde; %55,4 ile Avustralya'nın en fazla artış kaydeden ülkeler arasında ilk sırada yer aldığı ve bu ülkeyi Rusya (%46,7) ile Belçika'nın (%39,3) takip ettiği görülmektedir. Bu ülkeler arasında ithalatında düşüş kaydedilen ülke olmamıştır. 2008 yılı sektör ithalatında önemli ülkeler sıralamasında 32. konumda bulunan Türkiye, 379,9 milyon \$ değerinde ithalat gerçekleştirerek, dünya geneli ithalattan %0,8 pay almıştır. Türkiye, sektörün küresel ithalatında ihracata kıyasla daha fazla paya sahiptir.

Şekil 1: Tarım ve Ormancılık Makineleri İthalatında Başlıca Ülkeler: 2007-2008

Kaynak: VDMA (Almanya Mühendislik Federasyonu) Ekonomik Raporu 2007

4. TARIM MAKİNESİ SEKTÖRÜNÜN AVRUPA BİRLİĞİ ÜLKELERİNDEKİ DURUMU

Avrupa Birliği ülkelerinde makine sanayisinin gelişmesi mühendislik faaliyetleri ile eş zamanlı bir gelişim gösterdiğinden, tarımsal makine ve ekipmanları teknoloji yakından takip edilerek yapılmakta ve bunun sonucu olarak sektörde yüksek kalitede ve teknolojiye sahip ürünler meydana gelmektedir. AB ülkelerinde tarımsal sanayinin gelişmesi ile birlikte tarımsal nüfus azalarak, sanayi sektöründe bir yoğunlaşma oluşmuştur.

Avrupa Birliği ülkelerindeki tarım makineleri sektörü; ekonomik faaliyetlerin genel endüstriyel sınıflaması içinde, tarım makineleri ve traktör olarak iki dalda kodlanmış bulunmaktadır. Sektördeki makineler ekonomik faaliyetler adı altında gruplandırıldığı için, sektörde tarımla ilgili değil endüstriyel kuralların geçerli olduğu bir yapıdadır. Bu nedenle AB ülkelerinde üretilen makinelerin teknolojik uyumu ve işlem kapasitesinin yüksek olması bu sınıflandırma yapısının bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu yaklaşımla AB'nin tarım makinesi sektöründe oldukça ön plana çıktığı söylenebilir. AB ülkeleri sektör içinde pazar payını teknolojik gelişmeleri yakından takip ederek, sektörde öncü konumuna gelmektedir. Avrupa Birliği'nin üye ülkelerinden biri olan Almanya ise AB ülkeleri içinde de sektörde lider konumundadır.

Tablo 5: AB Ülkelerinde Üretilen Tarım Makineleri (Milyon Euro-%Artış)

Ülke	2005	2006	2007	% Artış
Almanya	4722	5193	6061	17
Fransa	2772	2931	3248	11
İtalya	4970	4852	5006	3
İngiltere	1905	2019	2113	5
İspanya	548	583	643	10
Hollanda	583	627	712	14
Danimarka	566	584	665	14
Avusturya	963	1022	1143	12
Finlandiya	1089	1108	1253	13
Belçika	542	528	629	19
İrlanda	133	155	180	16
İsveç	291	330	390	18
Yunanistan	32	38	43	13
Portekiz	65	64	74	17
EU15	19181	20034	22159	11
Polonya	480	563	630	12
Çek Cumhuriyeti	320	414	491	19
Macaristan	299	307	337	10
Romanya	59	67	61	-10
Bulgaristan	13	15	17	15
Diğer AB ülk.	129	146	184	26
EU 12	1300	1512	1720	14
EU27	20481	21547	23879	11
Hollanda	890	1168	1372	18
Danimarka	445	530	653	23
Avusturya	699	791	931	18
Finlandiya	627	660	764	16
Belçika	1075	1003	1192	19
İrlanda	102	117	134	14
İsveç	383	424	560	32

Yunanistan	25	27	31	16
Portekiz	20	21	30	42
EU15	5864	6541	7646	17
Polonya	320	414	478	15
Çek Cumhuriyeti	301	349	410	18
Macaristan	272	319	353	11
Romanya	34	41	29	-31
Bulgaristan	6	11	13	21
Diğer AB ülk.	158	213	325	53
EU 12	563	695	724	4
EU27	4983	5453	6122	12

Kaynak: VDMA (Almanya Mühendislik Federasyonu) Ekonomik Raporu 2008

Avrupa Birliği ülkelerinde üretimle beraber ihracat rakamlarında da bir artış söz konusudur. AB ülkelerinden gerçekleştirilen ihracat aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 6: AB Ülkelerinde Gerçekleştirilen İhracat (Milyon Euro-%Artış)

Ülke	2005	2006	2007	% Artış
Almanya	3350	3624	4493	24
Fransa	1901	2050	2255	10
İtalya	2979	3089	3294	7
İngiltere	1376	1468	1598	9
İspanya	272	299	412	38

Kaynak: VDMA Ekonomik Rapor 2008

AB ülkelerinde 2007 yılında Almanya 2,1 milyar Euro`luk bir ithalat gerçekleştirirken, Fransa 2,6 milyar Euro`luk ithalat gerçekleştirmiştir. 2007 yılı itibariyle toplam AB ülkelerinde ithalatta %8`lik bir artışla 2,4 milyar Euro`luk ithalat gerçekleştirilmiştir.

Tablo 7: AB Ülkelerinde Gerçekleştirilen İthalat (Milyon Euro-%Artış)

Ülke	2005	2006	2007	% Artış
Almanya	1579	1778	2121	19

Fransa	2324	2391	2692	13
İtalya	606	642	704	10
İngiltere	1283	1465	1715	17
İspanya	798	804	1026	28
Hollanda	605	708	868	23
Danimarka	649	780	971	24
Avusturya	502	537	647	21
Finlandiya	286	275	324	18
Belçika	953	939	1080	15
İrlanda	325	377	466	24
İsveç	428	492	599	22
Yunanistan	178	181	232	28
Portekiz	167	168	183	9
EU15	2443	2629	2943	12
Polonya	489	607	789	30
Çek Cumhuriyeti	313	396	505	28
Macaristan	232	257	382	49
Romanya	148	268	219	-18
Bulgaristan	89	86	137	59
Diğer AB ülk.	605	689	863	25
EU 12	1679	2075	2569	24
EU27	2111	2253	2442	8

Kaynak: VDMA Ekonomik Rapor 2008

5. TARIM MAKİNESİ SEKTÖRÜNÜN TÜRKİYE'DEKİ DURUMU

Tarım sektörünün ülkemizde son yıllarda yakaladığı büyüme performansı, sektörün geçirdiği yapısal dönüşüm ile yakından ilişkilidir.

Bu büyüme potansiyelini besleyen ve destekleyen en önemli unsurlar; tarımsal desteklerin artırılması, tarımsal ihracatın artması, tarımsal kredi faiz oranlarının düşmesi, özel sektör kredilerinin ve yatırımlarının artması, tarım sigortasının başlaması, sertifikalı tohum

kullanımının artması, iyi tarım uygulamalarının yaygınlaşması, tarla içi modern sulama tesislerinin yaygınlaşması olarak sayılabilir.

Bunların yanı sıra tarımsal yapının elverişsizliği nedeniyle mekanizasyon etkinliği düşüktür. Tarımsal nüfus ve işletme sayısı fazla, dolayısıyla işletme başına düşen gelir ve alan değerleri küçüktür. Ayrıca, işletmelerdeki parsel sayısı fazladır. Bu nedenlere bağlı olarak mekanizasyon araçları edinimi zor ve tarımsal üretiminde verimlilik düşüktür.

Diğer taraftan sektörün son yıllarda gerçekleştirdiği ihracat artışları sektör adına gelecekte ümitvar bir görünüş çizildiğini göstermektedir.

Ülkemizde sektördeki ihracat verileri incelendiğinde; genel anlamda 2014 yılına kadar arttığı gözlemlenmektedir. 2015 yılında yaklaşık 120 ülkeye 661 milyon USD seviyesinde tarım makinesi ihracatı gerçekleşmiştir. Bu miktarın 375 milyon USD'lık kısmı traktör olup 286 milyon USD ise ekipmandır. Buna ek olarak yaklaşık 150 milyon USD seviyelerinde gerçekleşen traktör aksam ve parçaları ile en çok ihracat yapılan ülkeler ABD, İtalya, Irak, Sudan, Azerbaycan, Cezayir, İran, Rusya, Bulgaristan ve Fransa'dır.

İthalatta ise 2011 yılında bir önceki yıla göre %80 mertebesinde bir artışla en yüksek ithalat değerine ulaşılmıştır. Gerek traktöre olan aşırı talep ve gerekse hibe ekipman destekleri ile sulama ve hayvansal üretim ekipmanlarındaki sıfır faizli zirai krediler nedeniyle ekipman pazarındaki canlanma, beraberinde ithalatı da kayda değer oranda arttırmıştır.

2011 yılında traktörde 345 Milyon USD, ekipmanda ise 407 Milyon USD seviyesinde ithalat yapılmıştır. 2012 yılında ise, traktör ithalatı %25 düşerek 260 Milyon USD olmuştur. 2013 yılında traktör ithalatı 244 Milyon USD, ekipman ithalatı 473 Milyon USD ve toplam ithalatımız 718 Milyon USD olmuştur. 2014 yılında traktör ithalatı 277 Milyon USD, ekipman ithalatı 375 Milyon USD ve toplam ithalatımız 652 Milyon USD olmuştur. 2015 yılında ise ithalatımız yeniden artarak 709 milyon USD seviyesine ulaşmıştır. Bu artışın sebebi %43 artan traktör ithalatıdır.

ITC verilerine göre; tarım makinesi ithalatımızın dünya ithalatından (61 milyar US\$, 2014) aldığı pay %1'dir. En fazla ithalat yaptığımız ülkelerin başında ise İtalya, Hindistan, Almanya, Fransa, Polonya, ABD, Çin, Japonya, Hollanda ve İngiltere gelmektedir. İlk 5 ülkenin, genel

ithalat içindeki payı % 68'dir. Traktör grubunda en çok ithalat yaptığımız ilk 10 ülke; Hindistan, İtalya, Fransa, ABD, Almanya, Japonya, İngiltere, Çin, Meksika ve Avusturya'dır. Bu grupta Dünya liginde ilk 5 ülke ABD, Fransa, Almanya, Kanada ve İngiltere'dir. İthalatımızdaki ilk 5 ülkenin toplam ithalattaki payı %82'dir. Ekipman grubunda en çok ithalat yaptığımız ülkeler İtalya, Almanya, Polonya, ABD, Hollanda, Çin, Belçika, Fransa ve İspanya'dır.

Sektörün ihtiyaç duyduğu mekanizasyon araçlarının tamamına yakını imal edilmekle birlikte hasat makinaları (GTİP 84331), ekipman ithalatı içinde yıllara göre %50-70 pay almaktadır. Hasat makinaları içinde yüksek kapasiteli balya makinaları, biçerdöver, pamuk hasat makinası, silaj makinası ve hasat makinalarının aksam ve parçalarının toplam ekipman ithalatının aldığı pay ise, yıllara göre %35-55 arasında değişmektedir. Dönem dönem bazı kendi yürür tarım ekipmanlarının ithalatı ciddi rakamlara ulaşabilmektedir. Mesela biçerdöver ithalatı 2005 yılında toplam ithalatın yarısını, 2013 yılında %38'ini oluştururken, pamuk hasat makinası ithalatı 2007 yılında toplam ithalatın %25'ini oluşturmuştur.

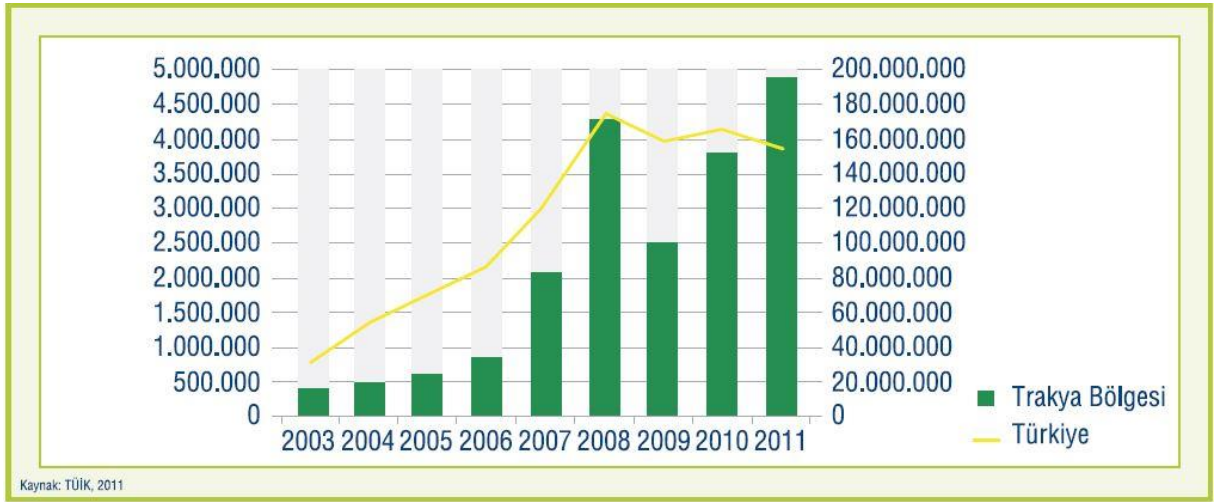
Tablo 8: Tarım Makineleri Dış Ticareti (Değer, Bin USD), 2006-2015

İhracat/ Exportation	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
OAİB	221.355	273.992	379.676	305.973	340.280	422.443	561.325	605.101	732.000	653.006
ITC	241.878	295.220	399.694	319.300	361.014	423.586	562.319	605.012	734.150	661.585
İthalat/ Importation	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
OAİB	518.175	443.581	379.944	240.194	463.072	746.613	663.785	709.347	583.000	
ITC	489.177	412.217	378.758	235.468	455.614	752.851	668.017	717.768	628.921	709.547

6. TARIM MAKİNESİ SEKTÖRÜNÜN TRAKYA (TR21) BÖLGESİNDEKİ DURUMU

Traktör açısından konu ele alındığında Ticaret Bakanlığı Sanayi Sicil Belgesi olan Tarımsal amaçlı Traktör imalatının yer aldığı 29.21 NACE kodu altında Türkiye’de 469 firma mevcuttur. Traktör sektöründe bölgemizde faaliyet gösteren 30 firmanın sadece 8 tanesinin imalatçı olduğu bilinmektedir. Türkiye’de traktör üreten önemli firmalardan bir tanesi olan Hattat Tarım Makineleri Bölgemizde Tekirdağ-Çerkezköy ilçesinde yer almaktadır. Bölgedeki tarım makineleri üreticileri de Trakya Bölgesinin daha çok iç kesimlerinde başta Hayrabolu olmak üzere Malkara ilçesinde yer almaktadır.

Sektörde ekipman grubunda Konya, İzmir, Aydın, Manisa Balıkesir, Bursa, Tekirdağ ve Adana istihdam ve firma sayısı bakımından ilk sıralarda yer almaktadırlar. Tarım bölgelerine göre bir karşılaştırma yapıldığında tarımsal mekanizasyon araçlarının en yoğun olduğu ilk dört bölge Ege, Orta Kuzey, Orta Güney ve Marmara’dır.

Şekil 2: Tarım Makineleri İhracat Rakamları (ABD Doları)

Trakya Bölgesi ve Türkiye tarım makineleri sektörü 2003-2011 arasında kayda değer bir büyüme kaydetmiştir, bununla beraber ihracat rakamları da ciddi bir şekilde artmıştır. Bu dönemde sektörün Türkiye genelindeki ihracatı 5 katına çıkarken, Trakya Bölgesinde 12 katına çıkmıştır. Trakya Bölgesinin Türkiye tarım makineleri ihracatındaki payı %1,3'ten % 3,2 seviyelerine yükselmiştir.

Türkiye'nin önemli tarım bölgelerinden birisi olan Trakya Bölgesi, tarım makineleri sektöründe de Türkiye'de öne çıkan bölgelerden bir tanesidir. Bölgede önemli bir traktör üreticisi bulunmakla beraber çok sayıda tarım alet ve makineleri üreticisi bulunmaktadır. Tarım alet ve makineleri sektöründe Trakya Bölgesinde sektörün önde gelen işletmeleriyle beraber çok sayıda küçük çaplı tarım makinesi üreticisi bulunmaktadır. Trakya Bölgesindeki tarım alet ve makineleri üreticilerinin durumu elmas analizi bileşenlerine göre incelendiğinde sektörde rekabet gücü yüksek olarak değerlendirilmiştir.

6.1. TRAKYA TARIM MAKİNELERİ SEKTÖRÜ ELMAS MODELİ ANALİZİ

6.1.1. Firma Yapısı

Trakya Bölgesinde tarım makineleri üreticileri Bölgede dağınık halde yer almalarına rağmen bölgenin iç kesimlerinde Hayrabolu ve Malkara ilçelerinde yoğunlaşmıştır. Bu bölgede irili ufaklı 80'e yakın firma faaliyet göstermektedir. Hayrabolu ilçesinde yer alan iki büyük firmanın dışında firmaların büyük çoğunluğundaki çalışan sayısı 1-9 arasındadır. Bölgedeki büyük firmalar önemli oranlarda ihracat yapan ve sektör içinde Türkiye genelinde önemli bir yere sahip tarım makinesi üreticileridir. Bu firmaların 60'lı yıllardan itibaren üretime başlayan aile firmaları olduğu bilinmekte olup, bu firmada yetişen birçok girişimcinin kendi işlerini kurarak sektörde faaliyet gösterdiği bilinmektedir.

Türkiye’deki duruma benzer bir şekilde Trakya Bölgesinde de tarım makineleri sektöründeki kuruluşların hemen hepsi küçük atölye niteliğinde bir yapıda faaliyete başlamış olup, başarılı olanlar orta ve büyük ölçekli firma yapısına dönüşmüşlerdir. Ancak, bunların çoğunda kuruluş döneminde olduğu gibi, her konuda firma sahibinin tek karar verici olduğu bir yapı söz konusudur. İmalatın yapılış şeklinden makinenin satışına, müşteri ilişkilerine, finansmana, hatta imal edilecek makinenin özelliklerine kadar her konuda tek kişinin karar vermesi ve bu arada faaliyetleri denetlemesi, belirli bir büyüklükten sonra zorlaşmakta ve tıkanmalara ve hatalı kararlara neden olabilmektedir.

Bölgemizdeki tarım makinesi üreticilerinin firma yapısı da ülkemizdekine benzerlik göstermektedir. Sektördeki işletmelerin büyük çoğunluğu kurumsallaşma sürecinin tamamlanamadığı karar mekanizmasının tek kişiden meydana geldiği aile şirketlerinden oluşmaktadır. Firmaların sürdürülebilir bir yapıya ulaşmalarında önemli bir aşama olan kurumsallaşma ile ilgili adımların atılması henüz yeterli seviyede gözükmemektedir.

Küçük işletmelerin bir arada hareket etmesi, büyüme trendine girmiş firmaların kurumsallaşma süreçlerini hızlandırmaları işletmelerin sürekliliğini ve rekabet gücünü artıracığı tahmin edilmektedir.

6.1.2. Rekabet ve Firma Stratejisi

Tarım makinesi sektöründe faaliyet gösteren küçük firmalar arasında rekabet genellikle fiyat üzerinedir. Küçük atölyelerden büyük işletmelere dönüşmeye çalışan firmalar ilk olarak fiziksel mekânlarını büyütmeyi hedeflemektedirler. Henüz seri üretime geçememiş firmalar seri üretime geçip aynı işgücüyle daha fazla makine üretmeyi planlamakta, daha düşük maliyetlerle daha rekabetçi olmak için çalışmaktadırlar. Piyasada çok sayıda atölye niteliğinde küçük firma olması, işletmelerin ekonomik üretim rakamlarına ulaşmasını zorlaştırmakta, rekabet gücünü zayıflatmaktadır.

Trakya Bölgesinde üretilen tarım makineleri Türkiye geneline nazaran kısmen daha yüksek teknolojili ürünler olduğu için; yalnızca fiyatın önemli olduğu, kalitenin daha arka planda kaldığı pazarlarda Bölgedeki üreticilerin rekabet şansı çok yüksek değildir. Kullanılan teknoloji, ürün kalitesi ve fiyat göz önünde bulundurarak değerlendirildiğinde Bölgedeki üreticilerin pazara sunduğu ürün segmentinde piyasada lider konumda olan ülkenin İtalya olduğu düşünülmektedir. Bölgede öne çıkan firmalar özellikle ekim makineleri üretiminde yüksek rekabet gücüne sahiptir.

6.1.3. Markalaşma

Türkiye’de çiftçiler ihtiyaçları olan tarım makinelerini genellikle kendi bölgelerinden tedarik etmektedirler. Firmalar markalaşma adına bölge içinde belirli bir tanınırlık edinmişler ve tüketici tarafında kendi markalarına ilişkin bir güven tesis etmişlerdir. Bölge içinde marka değeri yüksek olan firmalar arasında yurtiçi diğer bölgelere göre ve yurtdışına satış yapabilen firma sayısı azdır. Bölgedeki firmalardan görece büyük olanlar, yurtiçinde satış ve teknik servis ağına sahipken atölye niteliğindeki küçük firmaların satışlarının büyük bir bölümü Trakya Bölgesi içinde gerçekleşmektedir. Firmalar pazarlama faaliyetlerinde kendi ilişki ağlarını, kooperatifler ile kurulan stratejik pazarlama ve satış anlaşmalarını ve fuarları kullanmaktadırlar.

İç pazarda markalarını tutundurmak için yurtiçi fuarlara katılan firmaların bir kısmı aynı zamanda başta Almanya Hannover’de gerçekleştirilen dünyanın en büyük tarım makineleri

fuarı olan AgriTechnica olmak üzere birçok fuarda yer alarak yurtdışı pazarlarını genişletmeyi hedeflemektedirler. Bölgedeki firmaların yurtiçi ve Balkan ülkelerindeki marka tanınırlığı her geçen gün artmakla beraber sektörün marka değerinin uluslararası düzeyde henüz ciddi bir ağırlığı oluşmamıştır.

6.1.4. Kümelenme

İlgi ve destekleyici kuruluşların yakın coğrafi bir alanda bir araya gelmeleri, diğer bir ifade ile küme oluşturmaları durumunda uluslararası rekabet gücü üzerinde daha büyük bir pozitif etkiye yol açacağı elmas modelinin dikkat çektiği önemli noktalarından biridir. Bir ülkenin iç pazarındaki güçlü ve dinamik ilgili ve destekleyici endüstriler, firmaların global rekabet gücü üzerinde pozitif etki yapar. Ticari veya sektörel birliktelikler de kümelenmenin üyeleri olarak kabul edilebilir.

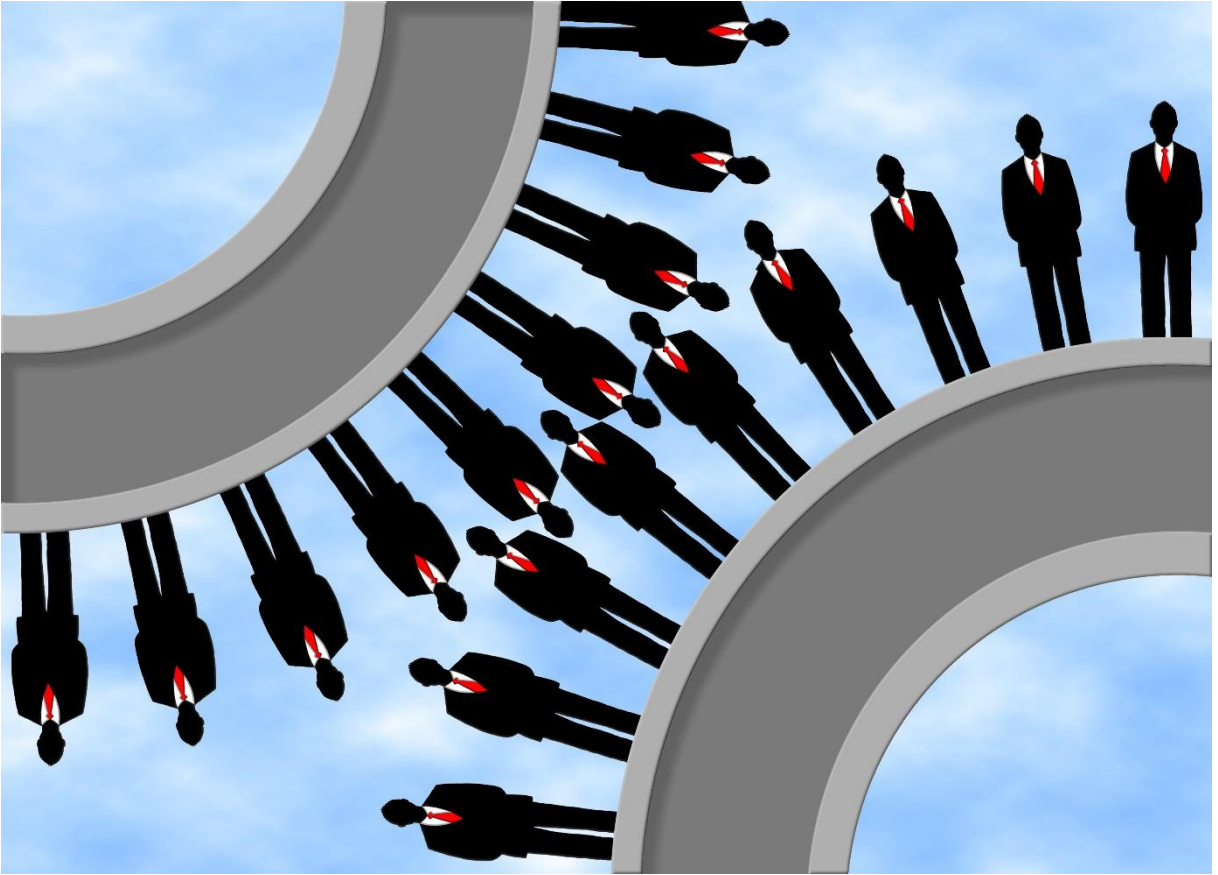

Tekirdağ Hayrabolu ilçesindeki 11 kadar küçük üretici işletme bir araya gelerek KOSGEB desteği ile ORTKA adı altında ortak makine kullanımına imkan veren bir tesis kurmuşlardır. Az sayıda çalışanı olan işletmeler için büyük maliyetler oluşturan bazı makinelerin içinde bulunduğu ORTKA'dan tüm üreticiler makul ücretler karşılığında faydalanabilmektedirler. Firmaların ortak makine kullanımının faydalarını anlamış olup işbirliğine gitmiş olmaları

kümelenme faaliyetleri için önem arz etmektedir. Bu bağlamda aynı ilçede Hayrabolu Tarım Makinaları İmalatçıları Derneği (HAYMAK) kurulmuş olup gerek yurt içinde gerekse yurt dışında çeşitli programlara katılım sağlamışlardır. Derneğin ortak kullanıma yönelik yeni çalışmalar içinde olduğu bilinmektedir.

6.1.5. Üniversite Özel Sektör İşbirliği

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi bünyesinde tarım makineleri bölümü bulunmaktadır. Üniversitede tarım makineleri bölümü olması gerçekleştirilmesi muhtemel AR-GE çalışmaları için büyük avantajdır. Üniversite sanayi işbirliklerinin örnekleri henüz çok fazla görülmemiş olsa da, bu tarz çalışmaların yavaş yavaş başlıyor olması uzun vadede sektörün gelişmesi açısından umut vermektedir.

Tarım makinesi üreticilerinin genellikle küçük ve orta büyüklükte işletmeler olması, bu işletmelerde AR-GE için yeterli kadar maddi kaynak ve insan kaynağı ayıramaması üniversite-sanayi işbirliğinin istenilen düzeyde olmamasının nedenlerinden bazılarıdır. Hayrabolu Meslek

Yüksekokulu ve endüstri meslek lisesinde tarım makinelerinin bulunması da özellikle insan kaynakları temini konusunda önemli bir avantaj sağlayacaktır.

6.1.6. İnsan Kaynakları

Tarım Makineleri sektörün bölgede uzun yıllardır faaliyet gösteriyor olması, Trakya'da yetenekli ve imalat tecrübesi yüksek ustaların bulunması, gerekli parçaların üretilmesinde avantaj sağlamaktadır. Bununla birlikte işe yeni başlayan elemanlarda işe devam etme oranları düşüktür. Vasıfsız elemanlar diğer sektörlerdeki emsal işlere nazaran daha ağır çalışma şartları olan tarım makineleri sektöründe meslek sahibi olmak yerine daha basit işlerde çalışmayı tercih etmektedirler.

Bölgedeki eğitim kurumlarında ilgili bölümlerin olması ise insan kaynağı temini açısından bir avantaj olarak değerlendirilebilir. Hayrabolu Endüstri Meslek Lisesindeki Tarım Teknolojisi Bölümü ve Hayrabolu Meslek Yüksek Okulu'nda eğitim alan kişilerin Tarım Makinesi sektöründe ara eleman olarak istihdam edilme şansı yüksektir. Meslek lisesi ve MYO'da ilgili bölümlerin olması ve bu bölümlerde yetişen öğrencilerin sanayicilerin beklentilerini karşılayacak düzeyde olması halinde orta vadede sektörde yetişmiş ara eleman temininde sıkıntı yaşanmayacaktır.

Sektörün yaşadığı en büyük sorun kalifiye eleman bulamamaktır. Tarım makineleri üreticileri Hayrabolu ilçesinde yoğunlaştığı ve bu ilçede tarım makinesi üretimi dışında sanayinin diğer kollar yeteri kadar gelişmediği için bu bölgede ilgili alanlardan mezun mühendis bulmakta zorluk yaşanmaktadır. Büyük üreticiler dahi en fazla birkaç mühendis çalıştırabilmekte olup firmaların genelinde mühendis çalışmamaktadır. Nitelikli insan kaynağı temininde yaşanan sıkıntı AR-GE için yeteri kadar kaynak ayırlamamasına neden olmakta ve dolayısıyla sektörün daha ileri teknoloji kullanıma geçişini zorlaştırmaktadır.

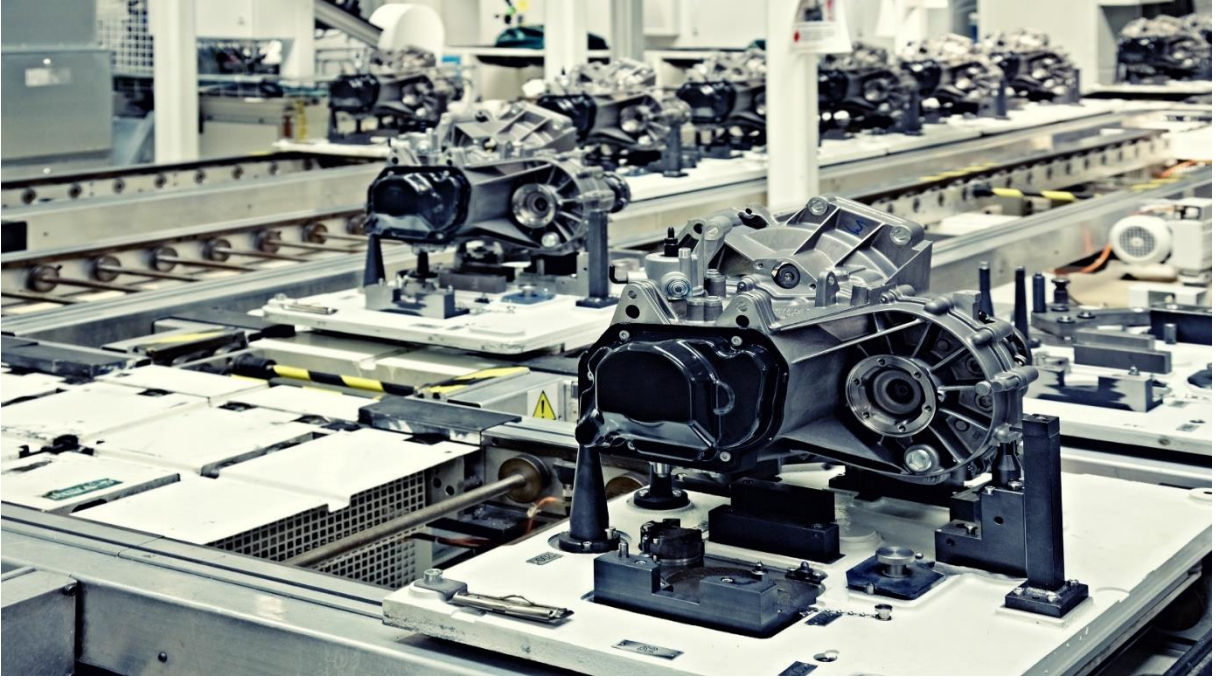
6.1.7. Hammadde

Tarım makinesi üretiminde en önemli girdi kaynakları metal ve plastiktir. Ekim makineleri üretiminde girdilerin çok büyük kısmı yurtiçinden temin edilebilmektedirken, sulama makinelerinde ithal girdi oranı %50 civarındadır. Ekim makineleri üreticilerinin bazıları istedikleri kalitede üretim yapabilmek için özel plastik ürünleri ve işlenmiş çeliği yurtdışından temini tercih etmektedir. Trakya Bölgesinde coğrafi konumu ve ulaşım altyapısı ile yurtiçi ve yurtdışı hammadde temininde sıkıntı yaşanmamaktadır. Metal ve plastik fiyatları dünyada benzeri şekilde belirlendiği için her ne kadar bu girdilerin bulunmasında sorun olmasa da fiyatlardaki dalgalanmalar üreticileri etkilemektedir.

6.1.8. Teknolojik Altyapı

Tarım makineleri sektöründe ülkemizdeki altyapı ve teknolojik imkânlarda herhangi bir sıkıntı görülmemektedir. Bir tarım makinesi Türkiye’de üretilmiyorsa, bunun nedeni eksik imalat bilgisi, yetersiz teknoloji veya altyapı kısıtları olmayıp, üretim miktarına bağlı maliyet yüksekliği ve pazar darlığıdır.

Trakya Bölgesindeki tarım makineleri üreticileri de ülke geneline nazaran daha ileri teknoloji kullanmaktadırlar. İşletmeler mevcut ihtiyaç duyulan ürünleri üretmekte bir sıkıntı yaşamamaktadırlar. Küçük üreticilerde otomasyon kullanımı yaygınlaşmıştır ancak Hayrabolu’da kurulan ORTKA küçük üreticilere bilgisayar aracılığı ile otomatik işleme yapabilen makine kullanabilme imkânı sunmaktadır. Lazer ve robot teknolojisi kullanımı her geçen gün yaygınlaşmaktadır.

Bölgedeki büyük üreticiler bilgisayar destekli tasarım ve üretim gerçekleştirmektedir. Bu sayede üretim süreçlerini hızlandırarak, zaman kayıplarını azaltmakta, standardizasyonu sağlayıp verimliliği artırarak maliyetleri düşürmektedirler.

6.1.9. Dış Talep

Tarım makineleri sektörünün durumu tarım sektörünün durumu ile yakından ilgilidir. Son yıllarda artan gıda fiyatları ve tarım sektöründeki olumlu değişim, tarım makineleri sektörüne de olumlu yansımıştır. Trakya Bölgesi firmalarının ihracat rakamlarındaki artış ise ülke genelindeki ihracat rakamlarının üzerinde gerçekleşmiştir. Özellikle 2011 yılında ve sonrasında satışların çok iyi gittiğini belirten işletmeler yüksek doluluk oranları ile çalıştıklarını kapasitelerinin daha fazla olması durumunda daha fazla satış yapma imkânları olduğunu dile getirmişlerdir.

Bölgedeki tarım makineleri üreticilerinin en yüksek ihracat gerçekleştirdiği ülkeler Bulgaristan, Romanya, Azerbaycan'dır. Bu ülkelerle beraber yaklaşık 20 kadar firma Avustralya'dan Kenya'ya, Sudan'dan Ukrayna'ya birçok ülkeye tarım makinesi ihraç etmektedirler.

6.1.10. İç Talep

Ciddi bir tarımsal üretime sahip Türkiye hemen hemen bütün bölgelerinde tarım makineleri kullanımı sebebi ile iyi bir iç pazar potansiyeli sunmaktadır. Bölgedeki tarım makinelerine yurtiçinden olan talebin önemli bir kısmı Trakya Bölgesinden gelmektedir. Büyük üreticiler yurtiçi satış ve teknik servis ağı kurarak ülke genelinde satış yapmaktadırlar. Küçük firmalar, bölgelerindeki müşteriler üzerinde güven tesis etmiş ve kişisel ilişkiler ile satışlarını gerçekleştirmektedirler. Türkiye genelinde de benzer durum söz konusu olduğu için çiftçiler öncelikli olarak fiziksel açıdan kendilerine daha yakın olan üreticilerin makinelerini kullanmayı tercih etmektedirler.

Ülkemizde son dönemde verilen kırsal kalkınma destekleri artmıştır. Tarım sektörüne aktarılan desteklerin artması sonucu ülke genelinde ve Trakya Bölgesi özelinde tarım makinelerine olan talepte artış gözlemlenmiştir.

6.1.11. Mali Destekler

Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından uygulanan kırsal kalkınma destekleri son yıllarda artış göstermiştir. Makine sektörü strateji belgesine göre kırsal kalkınma destekleri ile tarım makineleri sanayinin gelişmesine katkı sağlanmıştır, aynı zamanda tarım makineleri sektöründe işgücü artmıştır. Tarım Bakanlığı destekleri ile beraber tarım makineleri üreticilerine yönelik KOSGEB, Kalkınma Ajansı, TÜBİTAK gibi kurumlarında destekleri devam etmektedir. Tarım makinesi üreticilerine verilen destekler sektörün rekabet gücünü artırma yolunda önemli bir rol oynamaktadır. 2002’den 2010 yılına kadar olan dönemde tarıma verilen destekler 3 katına çıkmıştır. Desteklerin bu derece artması tarım sektörünü ve dolayısıyla tarım makineleri sektörünü olumlu etkilemektedir.

Tablo 9: 2002-2010 Yılları Tarıma Ayrılan Kaynaklar

Konusu	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Tarımsal Destekleme Ödemeleri (TKB) (Milyon TL)	1.868	2.804	3.084	3.681	4.789	5.628	5.826	4.938	5.605
Tarımsal Kredi Faiz Desteği (Ziraat Bankası) (Milyon TL)	0	0	2	36	147	223	404	476	532
Tarımsal Ürünlerin Alımına İlişkin Sübvansiyon (TMO) (Milyon TL)	550	296	190	152	186	232	437	418	1.369
Tarımsal Ürünlerin İhracat Desteği (DFİF) (Milyon TL)	136	126	89	113	144	178	165	250	302
Tarımsal Amaçlı Kooperatiflere Kredi Desteği (TKB) (Milyon TL)	16	18	77	90	95	79	94	132	139
Tarımsal KİT'lere Sermaye Desteği (Milyon TL)	107	191	109	45	67	65	120	111	192
Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Koop. Aciz Vesikası Ödemeleri (Milyon TL)	55	34	22	10	23	67	100	102	129
GAP Kırsal Kalkınma ve GAP ile DAP Hayvancılık İşletme Destekleri (TKB) (Milyon TL)	0	0	0	0	0	0	0	85	108
Diğer Tarımsal Desteklemeler (TEKEL, 2090 Sayılı Kanun, TSK Kredi Faiz) (Milyon TL)	40	50	50	46	37	45	34	256	53
Toplam Tarıma Verilen Destekler Tutarı (Milyon TL)	2.772	3.519	3.623	4.173	5.488	6.517	7.180	6.767	8.429
GSMH (GSYH) İçindeki Oranı (%)	0.79	0.77	0.65	0.64	0.72	0.77	0.76	0.71	0.82

Kaynak: Tarmakbir Sektör Raporu